

Extrémizmus

Úvod do problematiky a identifikácia rizikového správania

obsah:

- **definícia pojmov**
- **formy extrémizmu**
- **identifikácia – kto je extrémista?
čo je a čo nie je extrémizmus?**
- **extrémizmus a terorizmus – spojené nádoby**

1. Ako definovať pojem extrémizmus

- ❑ Pojem extrémizmus nie je pevne stanovený a jeho definícia nie je jednoznačná. Zároveň je potrebné dôsledne rozlišovať medzi politickým radikalizmom (hlboké zmeny v demokratickej spoločnosti, nie odstránenie demokracie) a politickým extrémizmom (nahradenie demokracie totalitným, autoritatívnym systémom bez rešpektu k ľudským právam). Na vymedzenie a definovanie extrémizmu existujú protichodné názory.
 - ❑ Európska definícia z rezolúcie Rady Európy: „**Extrémizmus zodpovedá takej forme politickej aktivity, ktorá odmieta formy parlamentnej demokracie a zakladá svoju ideológiu a aktivity na neznášanlivosti, vylučovaní, xenofóbii a ultranacionalizme.**“
 - ❑ Extrémizmus je žurnalistický alebo politologický pojem, ktorý sa úzko prelína so sociologickým pohľadom.
 - ❑ Charakterizuje ho protisystémový postoj – postoj krajne vyhrotený, zameraný proti demokracii, pluralizmu, ktorý principiálne odmieta diskusiu a prejavuje sa útokom na systém základných ľudských práv a slobôd s dominantnou črtou odmietania základných hodnôt, noriem a spôsobov správania platných v danej spoločnosti.
 - ❑ V sociologickej rovine ide o súhrn patologických javov vytváraných viac či menej organizovanými skupinami osôb.
 - ❑ V politike sa takto označuje krajne radikálny alebo výstredný postoj alebo subjekt.
-

-
- **Politický extrémizmus** – extrémizmus, ktorého odchylenie od všeobecne platných a v aktuálnom čase prijímaných noriem má podobu politického programu s výraznými prvkami názorovej neznášateľnosti a odmietania kompromisných riešení, prejavuje sa radikálnym až militantným odmietaním politiky štátu, ústavného zriadenia, a to aj s použitím násilia.
 - **Extrémistické hnutie** – neoficiálne, viac či menej pevné združenie občanov s rovnakými alebo podobnými extrémnymi názormi na spoločenské vzťahy, postavenie človeka, národa, rasy či národa v spoločnosti, usilujúce sa presadiť svoje ciele s využitím protiprávných prostriedkov.
 - **Extrémistická skupina** – štruktúrovaná skupina osôb so všeobecne rovnakou ideológiou a zameraním na politický extrémizmus; podľa Trestného zákona je extrémistickou skupinou spolčenie najmenej troch osôb na účely spáchania trestného činu extrémizmu. Z pohľadu trestného práva je extrémizmus sankcionovaný až vo chvíli, keď prerastie do násilia, hlásania nenávisťi, diskriminácie a hanobenia určitých skupín obyvateľstva.
-

2. Formy extrémizmu

- Extrémizmus podľa jeho ideových základov možno rozdeliť na primárny a sekundárny

 - **Primárny:**
 - **pravicový** vychádzajúci z ideí rasizmu, fašizmu a neonacizmu
 - **ľavicový** vychádzajúci z ideí komunizmu, marxizmu a anarchizmu

 - **Sekundárny:**
 - **náboženský** vychádzajúci z radikálnych odnoží rôznych svetových náboženstiev, ktoré sa snažia o násilnú zmenu usporiadania spoločnosti
 - **ekologický**, ktorý je charakteristický nehumánnym anticivilizačným postojom a hlása myšlienku, že všetka ľudská činnosť je negatívna, zatiaľ čo ostatná príroda je dobrá, príznačný je odpor k technológiám, vede, obchodu a akýmkoľvek organizáciám
 - **etnický**, označovaný tiež ako regionálny alebo etnicko-regionálny, pre ktorý je charakteristické hlásanie kultúrnej a politickej výlučnosti, používanie násilia na dosiahnutie svojich cieľov, separatizmus; nezriedka prerastá do terorizmu
-

-
- Extrémizmus podľa objektu napadnutia:
 - útočiaci na ústavnosť a štátne zriadenie
 - hrubo narúšajúci občianske spolužitie
 - útočiaci na život a zdravie občanov
 - rasovo motivovaný

 - Extrémizmus podľa formy konania:
 - verbálny
 - brachiálny
 - grafický
-

□ Hate crime

- Nový pohľad definuje extrémizmus aj ako trestné činy z nenávisťi (hate crime). Takýto čin sa dá opísať ako akýkoľvek trestný čin zameraný tak proti osobe, ako aj proti majetku, kde obeť alebo objekt trestného činu sú vybrané na základe ich skutočnej alebo domnanej príslušnosti, súvislosti, podpory, alebo členstva v určitej skupine, určenej podľa spoločnej charakteristiky ako rasa, národnosť alebo etnický pôvod, jazyk, vierovyznanie, sexuálna orientácia, pohlavie, vek, fyzický alebo mentálny hendikep, politické názory a podobne. Pri posudzovaní takýchto trestných činov je v popredí preukázanie motívu, ktorý má vykazovať predmetné znaky. Takto definované trestné činy môžu nahradiť doteraz zaužívaný pojem „rasovo motivovaný trestný čin“, ktorý je predsa len užšie vymedzený. Zároveň však trestný čin z nenávisťi jasne pomenúva podstatu problému a je menej vágny ako pojem extrémizmus, keďže ide o trestné činy, ktoré sú motivované nenávisťou k človeku alebo skupine osôb.

3. Identifikácia

- Čo je a čo nie je extrémizmus?
 - Kto je extrémista?
-

- Určiť, kto je extrémista a kto nie, je často veľmi zložité, pretože hranica medzi normálnym a extrémistickým správaním je nejasne formulovaná.
 - Je nutné zdôrazniť, že nie všetky názory, postoje či aktivity, ktoré vybočujú zo zaužívaných noriem správania platných v spoločnosti, možno automaticky označiť za extrémistické.
 - Prejav názoru na určitý spoločenský problém neobvyklými formami (napr. občianska neposlušnosť, blokády ciest, demonštrácie), ktoré spoločnosť vníma ako isté narušenie zaužívaných pravidiel, nemožno automaticky označiť ako extrémizmus.
 - Pri identifikácii extrémizmu je podstatné predovšetkým **ideologické pozadie, východiská a ciele** ľudí, ktorí takéto aktivity organizujú.
-

Čo je a čo nie je extrémizmus?

- Pri hodnotení, či ide o extrémistické aktivity alebo nie, je rozlišovacím kritériom, či charakter a motivácia konania spĺňajú nasledovné predpoklady:
 - deštruktívne pôsobenie na súčasnú spoločnosť a jej základné demokratické princípy
 - útok na systém základných práv a slobôd garantovaný ústavou aj medzinárodným právom
 - snaha o obmedzenie, potláčanie a znemožnenie výkonu základných práv a slobôd pre určité skupiny obyvateľstva definované ich pohlavím, národnosťou, rasou, farbou pleti, vierovyznaním, sociálnym statusom, majetkovým pomerom, sexuálnou orientáciou, vekom a pod.
 - používanie fyzického násillia namiereného voči názorovým alebo politickým oponentom
-

Kto je extrémista?

□ Niektoré prejavy extrémizmu a signály, na základe ktorých možno identifikovať extrémistu:

- zmena oblečenia
 - prejavy rasizmu, intolerancie a nenávisti k ľuďom, ktorí majú iný názor, životný postoj a pod., resp. k určitým konkrétnym skupinám obyvateľstva
 - propagačné materiály a ich distribúcia (nálepky, plagáty, CD, atď.)
 - zbrane (boxery, nože, paralyzujúce alebo slzné plyny a pod.)
 - prítomnosť násilia pri riešení konfliktov
 - silná identifikácia so skupinou – v komunikácii používanie nominačívu plurálu („my“ namiesto „ja“), elitárstvo a uplatňovanie princípov výnimočnosti a výlučnosti
 - uplatňovanie vodcovského princípu
 - hľadanie inšpirácie v niektorých konkrétnych etapách dejín
-

4. Terorizmus

- ❑ Terorizmus je definovaný ako súhrn **antihumánnych metód hrubého zastrašovania politických odporcov hrozbou sily a použitia rôznych foriem násilia**.
 - ❑ Rozlišujeme **individuálny terorizmus** a **terorizmus skupín**, z ktorých niektoré koordinujú svoju činnosť na medzinárodnej úrovni (tzv. medzinárodný terorizmus).
 - ❑ Z pohľadu definície extrémizmu je možné hovoriť o terorizme ako o veľmi extrémnom štádiu prejavu extrémistov.
 - ❑ Bezpečnostné prostredie v Slovenskej republike je doposiaľ z pohľadu terorizmu, relatívne stabilizované a pokojné, bez bezprostredných rizík a hrozieb. SR naďalej so značnou pravdepodobnosťou nie je primárnym cieľom ohrozenia terorizmom. Boli však zachytené viaceré signály o zvýšení rizika teroristického ohrozenia SR a jej záujmov v zahraničí súvisiace najmä s vývojom bezpečnostnej situácie v niektorých regiónoch. Rizikový faktor predstavuje nelegálna migrácia osôb, nakoľko medzi migrantmi môžu byť členovia a podporovatelia teroristických skupín.
 - ❑ Pojem terorizmu sa v súčasnosti spája predovšetkým s islamom, keďže radikalizácia niektorých denominácií tohto svetového náboženstva vo svojich extrémnych formách konania prerastá do terorizmu.
-

Hrozba terorizmu a jeho šírenie

☐ **Radikalizácia, šírenie a mediálna propaganda**

- Osoby a skupiny, u ktorých nastala radikalizácia, predstavujú značné bezpečnostné riziko. Významným činiteľom pri ich radikalizácii zostáva internet, internetové sociálne siete a ďalšie mediálne a telekomunikačné zariadenia. Podľa verejne dostupných údajov, až $\frac{1}{3}$ všetkých zadržaných pre podozrenie z terorizmu, členstva v teroristickej organizácii, resp. podpory a pomoci terorizmu, predstavujú samoradikalizujúce sa osoby
- Radikalizovaní občania krajín EÚ v minulosti absolvovali teroristický výcvik.
- Internet, internetové sociálne siete a ďalšie mediálne a telekomunikačné zariadenia sú bežným nástrojom teroristov pri šírení propagandy, náboru nových členov, získavania pomoci a podpory pre svoje ciele.
- Mediálna propaganda radikálov sa okrem iného zameriava na zastrašovanie občanov niektorých štátov, napr. s cieľom ovplyvniť výsledky parlamentných volieb a následnej zmeny zahraničnej politiky v rizikových a krízových oblastiach sveta, alebo iným spôsobom ovplyvniť záujmy členských štátov EÚ v zahraničí.

☐ **Prejavy terorizmu**

- únosy, explózie nástražných výbušných systémov, sabotáže a pod., organizované skupinami alebo jednotlivcami
-

Rozdelenie terorizmu

□ Rozdelenie podľa miesta pôsobnosti (geograficky)

- vnútroštátny
 - revolučný terorizmus (protištátny)
 - štátny teror (podporovaný štátom)
- medzinárodný
- mestský
- vidiecky

□ Rozdelenie podľa ideologickej príslušnosti

- nacionalistický, revolučný, pravicový, ľavicový, náboženský, etnicko-regionálny, separatistický

□ Klasifikácia terorizmu je možná aj **podľa rozsahu pôsobenia** (celoplošný alebo drobný), **podľa výberu cieľa** (útoky na veľmi špecificky vybraný cieľ alebo náhodne vybrané ciele) alebo **podľa mechanizmu vzniku** (agitačný, vynútený)

□ V množstve prejavov terorizmu sa pri ich analýze vymedzujú typy, druhy a formy terorizmu. Ide o záležitosť, ktorá sa vzhľadom na meniaci sa charakter terorizmu kontinuálne dopracováva najmä v spojitosti s jeho aktuálnymi príčinami, zdrojmi a prejavmi.

Ciele teroristických útokov

- K teroristickým akciám môže dochádzať z rôznych dôvodov. Všeobecne existuje niekoľko hlavných cieľov terorizmu:
 - **Reklamný cieľ** – ide o upútanie pozornosti pomocou masmédií. Násilnou akciou je prejavovaná snaha o zverejnenie programu teroristickej organizácie. Tomu významnou mierou napomáhajú aj dnešné svetové mediálne prostriedky, ktoré vyhľadávajú takéto drastické exkluzívne správy.
 - **Jednorazový násilný akt** – ide o dosiahnutie cieľov ako je likvidácia osoby alebo osôb, ničenie konkrétneho objektu alebo objektov. Pri snahe vynútiť si vyjednanie, slúžia teroristické akcie na zastrašovanie politickej moci alebo ako nátlak na politickú moc. Pri tomto taktickom použití násilia sa obeťami útokov stávajú často nevinní ľudia, ktorí nemajú nič spoločné s prípravou alebo výkonom vládnej politiky.
 - **Strategický cieľ** – terorizmus predstavuje destabilizačný nástroj daného režimu. Vychádza z predpokladu, že teroristické akcie vyprovokujú štátnu moc k takým represiám a násiliu, ktorého výsledkom má byť revolučná vzbuera.
-

Východiská boja proti extrémizmu a terorizmu v Slovenskej republike

- Vláda SR svojím uznesením č. 379 zo dňa 8. júna 2011 schválila **Koncepciu boja proti extrémizmu na roky 2011 – 2014**, ktorá identifikuje problémy v oblasti extrémizmu a ukladá kompetentným inštitúciám konkrétne úlohy na zabezpečenie splnenia cieľa, ktorý bol stanovený v znení „eliminácia príčin, prejavov a následkov extrémizmu a rasovo motivovanej trestnej činnosti.
 - Vláda SR svojím uznesením č. 316 zo dňa 18. mája 2011 schválila **Národný akčný plán boja proti terorizmu na roky 2011 – 2014**, ktorého cieľom je pokračovať vo vytváraní vhodných podmienok na dôsledné napĺňanie a implementáciu medzinárodných záväzkov SR, v ktorých sú vyhlasované sankcie voči osobám a skupinám podozrivým z terorizmu a z podpory terorizmu. Je orientovaný na konkrétne opatrenia, ktoré premietnu ich zmysel a cieľ do činnosti jednotlivých orgánov štátnej a verejnej správy. Materiál sa orientuje na kľúčové problémy v oblasti boja proti terorizmu v SR.
-

Koniec

Vďaka za pozornosť. 😊
